

ارزیابی موسویان از روابط ایران و آمریکا

حسین موسویان در کنفرانس "بررسی استراتژی تحولات ژئوپولوتیک و اقتصادی جهان" که توسط وزارت خارجه سوئد، وزارت خارجه نروژ و موسسه بین‌المللی استراتژیک در اوسلو - پایتخت نروژ برگزار شده به مساله توافق اولیه میان ایران و گروه 5+1 و تاثیر روابط ایران و آمریکا در منطقه پرداخت.

تاریخ: ۳۰ شهریور ۱۳۹۳ - ۰۵:۲۸ - 21 September 2014

کد خبر: ۴۳۵۸۸۳

حسین موسویان در کنفرانس "بررسی استراتژی تحولات ژئوپولوتیک و اقتصادی جهان" که توسط وزارت خارجه سوئد، وزارت خارجه نروژ و موسسه بین‌المللی استراتژیک در اوسلو - پایتخت نروژ برگزار شده به مساله توافق اولیه میان ایران و گروه 5+1 و تاثیر روابط ایران و آمریکا در منطقه پرداخت.

به گزارش ایسنا، متن سخنرانی سیدحسین موسویان، عضو پیشین تیم مذاکره کننده هسته‌ای ایران به این شرح است:

ایران و گروه 3+3 پس از یک دهه شکست مذاکرات هسته‌ای توانستند در 24 نوامبر سال 2013 به یک توافق اولیه یعنی برنامه اقدام مشترک دست یابند. چندین دلیل برای این موفقیت اولیه وجود دارد که عبارتند از:

1- انتخابات ریاست جمهوری ایران در سال 2013

2- مشارکت مستقیم ایران - آمریکا

3- احترام آمریکا به حق غنی‌سازی ایران

4- تاثیر تحریم‌ها علیه اقتصاد ایران

5- شکست دنیا برای محدود کردن برنامه هسته‌ای ایران از طریق تحت فشار قرار دادن این کشور

در واقع ایران به تحریم‌ها این گونه پاسخ داد:

1- افزایش سانتریفیوژهای نصب شده به حدود 20 هزار تا

2- تولید 8 هزار و 500 کیلوگرم اورانیوم غنی شده

3- افزایش سطح غنای بخشی از این اورانیوم از 3.5 درصد به 20 درصد

4- گسترش سانتریفیوژهای پیشرفته‌تر

5- تولید صفحه‌های سوخت برای راکتور تحقیقاتی تهران

6- ساخت دومین تاسیسات غنی‌سازی در نزدیکی فردو که زیرزمین قرار دارد.

موسویان در ادامه سخنانش به دستاوردهای مثبت توافق اولیه اشاره کرد و گفت: نتایج مثبت این توافق بدین شرح است:

1- تبدیل بخش زیادی اورانیوم غنی شده در سطح 20 درصد ایران به اکسید مناسب برای مصرف سوخت راکتور تحقیقاتی تهران

2- توقف غنی‌سازی اورانیوم بالاتر از 5 درصد

3- توقف نصب سانتریفیوژهای بیشتر در تاسیسات نطنز و فردو و قطعات در راکتور در حال ساخت اراک

4- ایران تاسیسات غنی‌سازی جدید در مکان‌های بیشتر نصب نکرده است.

5- ادامه کار سانتریفیوژ تحقیق و توسعه به گونه‌ای که موجب ذخیره اورانیوم غنی شده نمی‌شود.

6- ایران به تعهدش برای عدم بازفرآوری یا ساخت تاسیساتی که قابلیت بازفرآوری را داشته باشد متعهد بوده است.

7- به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اجازه دسترسی به تاسیسات هسته‌ایش را داده است.

آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز در گزارش سپتامبر خود تایید کرد که ایران به تعهداتش طبق برنامه اقدام مشترک پایبند بوده است.

در ازای گروه 3+3 دست به اقدامات زیر زده است:

1- تلاش‌هایش برای کاهش بیشتر صادرات نفت خام ایران را به حالت تعلیق در آورده و تحریم‌ها در بخش پتروشیمی، طلا و دیگر فلزات گرانبها به علاوه تحریم‌ها در بخش صنعت خودرو و موانع خرید قطعات در بخش هوایی غیرنظامی را لغو کرده است.

2- گروه 3+3 همچنین تحریم دیگری در ارتباط با قطعنامه‌های هسته‌ای شورای امنیت سازمان ملل یا مرتبط با تحریم‌های اتحادیه اروپا - آمریکا صادر نکرده است.

3- این گروه علاوه بر این یک کانال مالی را برای تسهیل نقل و انتقالات پولی ایجاد کرده است.

عضو پیشین تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران افزود: ایران و گروه 5+1 به پیشرفت‌هایی برای رسیدن به یک توافق جامع دست پیدا کردند که رسیدگی به مسائل کلیدی شامل آینده رآکتور آب سنگین اراک، تاسیسات غنی‌سازی فردو و دسترسی بیشتر بازرسان آژانس به تاسیسات هسته‌ای ایران منجر شد، اگرچه آنها هنوز نتوانسته‌اند به توافق نهایی برسند.

در نتیجه همین پیشرفت‌ها مذاکرات هسته‌ای تا 24 نوامبر سال جاری تمدید شده و دو طرف به پایبندی‌شان به متن توافق اولیه ادامه می‌دهند.

موسویان تصریح کرد: یک توافق نهایی باید منعکس کننده حقوق و الزامات اعضای معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (ان‌پی‌تی) و موافقتنامه پادمان جامع آژانس بین‌المللی انرژی اتمی باشد.

همزمان که مذاکره‌کنندگان رایزنی‌های خود را در مورد برنامه هسته‌ای ایران در نیویورک از سر می‌گیرند ایران و قدرت‌های جهانی با یک مرحله بسار سخت برای پیمودن فاصله‌ها و دستیابی به یک توافق هسته‌ای جامع در سه ماه باقیمانده مواجهند و سخت‌ترین مسائل باقیمانده عبارتند از:

1- چگونگی تعیین اندازه و ظرفیت برنامه غنی‌سازی اورانیوم ایران

2- یک چارچوب زمانی واقع بینانه برای لغو تحریم‌ها

او در ادامه تاکید کرد یک توافق جامع باید از این عناصر برخوردار باشد:

1- نگرانی‌ها در مورد رآکتور آب سنگین اراک با تبدیل فنی آن به منظور کاهش ظرفیت تولید پلوتونیوم این رآکتور از 10 کیلوگرم به یک کیلوگرم در سال کاهش خواهد یافت. علاوه بر این ایران با یک تعهد بلند مدت از ساخت تاسیساتی که قابلیت بازیافت پلوتونیوم از سوخت مصرف شده را داشته باشد پرهیز می‌کند.

2- ایران خواهد پذیرفت که فردو را به یک تاسیسات تحقیق و توسعه برای سانتریفیوژهایش و دیگر تکنولوژی صلح‌آمیز هسته‌ای‌اش تبدیل کند.

3- تهران متعهد خواهد شد تا به طور کامل به اقدامات شفاف‌سازی مورد توافق و نظارت بیشتر شامل امضا و اجرای پروتکل الحاقی عمل کند.

4- برای تعیین اندازه و ظرفیت برنامه غنی‌سازی اورانیوم ایران به گونه‌ای که نیازهای عملی صلح‌آمیز ایران را برآورد کند، یک راه‌حل باید این گونه باشد:

- محدود کردن غنی‌سازی ایران تا سطح 5 درصد

- تطبیق دادن ظرفیت غنی‌سازی ایران با فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای‌اش

یک توافق احتمالی درخصوص ظرفیت غنی‌سازی می‌تواند حاوی رویکرد زیر باشد:

1- برای یک مدت زمان مورد توافق ایران از ظرفیتی مناسب با غنی‌سازی اورانیومی برخوردار خواهد بود که برای تامین سوخت رآکتور تحقیقاتی‌اش لازم است.

2- ایران ظرفیت غنی‌سازی عملی‌اش را در سطح کنونی نگه خواهد داشت اما ارتقای سانتریفیوژهای نسل اول مدل‌های پیشرفته‌تر را آغاز خواهد کرد. سانتریفیوژهای با ظرفیت بالاتر برنامه غنی‌سازی ایران را موثرتر خواهند کرد.

این اقدامات دریچه‌ای برای یک دوره زمانی 7 تا 10 ساله به منظور اعتمادسازی ایجاد خواهد کرد که در ترکیب با بازرسی‌های سرزده و نظارت، به جهان اطمینان خواهد داد که ایران می‌تواند از یک برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز با یک بازه زمانی طولانی برای گریز هسته‌ای احتمالی برخوردار باشد.

3- ایران می‌تواند همکاری بین‌المللی برای برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای‌اش دریافت کند.

4- قدرت‌های جهانی تمام تحریم‌های هسته‌ای یک‌جانبه و چند جانبه علیه ایران را لغو خواهند کرد.

5- به محض اجرای آخرین گام از توافق نهایی با برنامه هسته‌ای ایران همانند هر کشور دیگر عضو معاهده ان‌پی‌تی که سلاح هسته‌ای ندارد، برخورد خواهد شد.

این عضو پیشین تیم مذاکره کننده هسته‌ای ایران در ادامه به تاثیر یک توافق هسته‌ای بر منطقه پرداخت و افزود: حل مساله هسته‌ای برای ایران و قدرت‌های جهانی یک موفقیت خواهد بود و این می‌تواند به عنوان اساسی برای دورنمای خاورمیانه عاری از سلاح کشتار دسته جمعی باشد. در یک چشم‌انداز وسیع‌تر ایران و قدرت‌های جهانی می‌توانند در مورد یک شیوه برای مساله خاورمیانه به توافق برسند که بر شش اصل استوار خواهد بود:

1- هیچ سلاح هسته‌ای در خاورمیانه وجود نداشته باشد.

2- ممنوعیت بازآوری به عنوان مثال جداسازی پوروتنیوم در خاورمیانه

3- غنی‌سازی بالاتر از پنج درصد در خاورمیانه وجود نداشته باشد

4- هیچ ذخیره‌ای غیر از نیازهای داخلی برای استفاده صلح‌آمیز هسته‌ای وجود نداشته باشد

5- تاسیس یک کنفرسیوم منطقه‌ای یا بین‌المللی برای تولید سوخت هسته‌ای

6- اجرای اقدامات راستی‌آزمایی و اعتمادسازی منطقه‌ای به منظور منع اشاعه سلاح‌های کشتار دسته‌جمعی مثل یوراتم یا از طریق ایجاد یک نهاد منطقه‌ای مثل اصول بازرسی مشترک برزیل - آرژانتین به منظور نظارت بر گسترش هسته‌ای و راستی‌آزمایی ماهیت صلح‌آمیز آن در منطقه.

سیدحسین موسویان علاوه بر این بر لزوم همکاری بیشتر ایران و آمریکا در منطقه تاکید کرد و گفت: مساله هسته‌ای ایران ماهیتا سیاسی است. همانطور که توسط مناقشه اغراق‌آمیز درخصوص ماهیت برنامه هسته‌ای ایران نشان داده شده است. واقعیت این است که مساله هسته‌ای ایران به دلیل دشمنی این کشور و آمریکا حساس شده است و تا زمانی که این خصومت ادامه داشته باشد، مذاکرات برسر برنامه هسته‌ای ایران به تنهایی به صلح میان ایران و آمریکا منجر نخواهد شد. اگرچه راه‌حل صلح‌آمیز برای مساله هسته‌ای ایران می‌تواند راه را برای همکاری بیشتر ایران و آمریکا باز کند.

سیاست کنونی برای حل این مساله، در صورتی که تهران و واشنگتن یک استراتژی مناسب برای همکاری بیشتر نداشته باشند، به شکست می‌خورد.

یک بسته راه‌حل جامع برای این دو بعد مختلف از مشکل ایران و آمریکا و مساله هسته‌ای بسیار ضروری است. برای دستیابی به یک راه‌حل بلند مدت برای پرونده هسته‌ای لازم است که ما این موضوع و دیگر مسائل را در یک چارچوب دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی بیاوریم و لزوم مذاکره در مورد دیگر اختلافات اساسی میان تهران - واشنگتن را در حالی که در مورد منافع مشترک همکاری می‌کنیم، به رسمیت بشناسیم.

ایران و آمریکا دارای منافع مشترکی در مقابله با تروریسم در منطقه هستند. این کشورها چه دوست داشته باشند و چه نداشته باشند، ماهیتا در افغانستان هم پیمان هستند، چون هر دو به دنبال برقراری صلح و ثبات در افغانستان، به علاوه خروج امن نیروهای آمریکا از این کشور تا پایان سال 2014 هستند.

ایران و آمریکا در دوران ریاست جمهوری خاتمی در سال 2001 برای بیرون راندن طالبان با یکدیگر همکاری کردند و به طور موفقیت‌آمیز راه را برای تشکیل یک دولت ملی واحد در سال 2001 از طریق مشارکت ایران در مذاکرات بن به رهبری سازمان ملل درخصوص آینده افغانستان هموار کردند.

علاوه بر این ایران و آمریکا در عراق نیز ماهیتا هم‌پیمان هستند و هر دو کشور از دولت قبلی و کنونی عراق حمایت کردند. همکاری غیرمستقیم ایران و آمریکا در عراق این امکان را به وجود آورد تا رژیم دیکتاتوری صدام حسین در سال 2003 سرنگون شود. آنها هر دو با اقدامات غیرقابل تحمل و غیرقابل کنترل افراط‌گرایان دولت اسلامی عراق و شام (داعش) برای نابودی عراق و سوریه از طریق تفرقه‌افکنی‌های فرقه‌ای مخالف هستند.

بی‌اعتمادی عمیق میان ایران و آمریکا مانعی است بزرگ برای همکاری مستقیم این دو کشور جهت نابودی دشمنان مشترک‌شان. این دشمنی دلیلی است که باعث شده هر دو طرف کمک‌هایشان را به طور

غیرمستقیم انجام دهند. به عنوان مثال جنگ اخیر در عاملری واقع در شرق عراق یکی از مهم‌ترین مبارزات علیه داعش بود. جایی که ایران با کمک به نیروهای پیش‌مرگ کرد در حملات زمینی و حملات هوایی آمریکا، موجب شد تا این شهر که از لحاظ استراتژیک در موقعیت حساسی قرار دارد، آزاد شود.

اوپاما، رئیس جمهور آمریکا در اشاره به جنگ علیه داعش گفت: قدرت ارتش آمریکا بی‌همتاست، اما در ادامه اعتراف کرد که برای ریشه‌کن کردن سرطانی مثل داعش به یک ائتلاف گسترده نیاز است. بدون حضور و مشارکت فعال ایران، ائتلاف بین‌المللی واشنگتن علیه داعش، به همان دلیلی که اقداماتش علیه تروریسم القاعده در سال 2001 و ائتلاف بین‌المللی 2011 در سوریه به شکست انجامید، موفق نخواهد بود. در واقع بدون حضور ایران هرگونه ائتلاف منطقه‌یی و بین‌المللی به منظور حل بحران‌های خاورمیانه به شکست منجر خواهد شد. بنابراین اکنون زمان آن است که آمریکا، قدرت‌های جهانی و بازیگران منطقه‌ای قدرت و نفوذ منطقه‌ای ایران را بپذیرند.

نیاز به تغییر در روابط ایران و آمریکا دیگر یک گزینه نیست. بلکه امری فوری و ضروری است و نیاز است این گفت‌وگو میان ایران و بازیگران منطقه‌یی مانند ترکیه عربستان مصر و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای توقف و برگرداندن مسیر کنونی فرقه‌گرایی، افراط‌گرایی و تروریسم رو به گسترش در خاورمیانه صورت گیرد.

در حقیقت بحران کنونی خاورمیانه که با جنگ‌های داخلی مناقشات فرقه‌یی و رشد خطرناک تروریسم پیچیده شده، مفهوم جدیدی از ژئوپولوتیک را برای همکاری ایران و آمریکا و ایران و کشورهای منطقه به وجود آورده است تا از طریق آن بتوان امنیت و ثبات را از خلیج فارس تا منطقه مدیترانه و تا مرزهای هند برقرار کرد.

با این حال علی‌رغم این بی‌اعتمادی تاریخی، دو کشور برای حل مساله هسته‌ای وارد یک مذاکرات جدی شده‌اند و این مشارکت مستقیم آنها موجب به دست آمدن این نتیجه غیرقابل پیش‌بینی شده است. بنابراین می‌توان گفت که این دستاورد در مذاکرات هسته‌ای نمونه‌ای است از آنچه که دو طرف می‌توانند از آن برای مقابله با شرایط حساس منطقه استفاده کنند.